
**ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΡΑΚΗΣ**

**ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

**Ν. Χηλή, 68100 Αλεξανδρούπολη
Τηλ. 25510-30028**

Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης

Ακαδημαϊκό έτος 2011-2012

Αλεξανδρούπολη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδες
Εισαγωγικό Σημείωμα	3
Διδακτικό έργο	5
Ερευνητικό έργο	24
Παραρτήματα	
<i>Παράρτημα I:</i> Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών για το ακαδημαϊκό έτος 2011-12	
<i>Παράρτημα II:</i> Πίνακες	

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η παρούσα έκθεση, όπως και οι προηγούμενες, αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας, προκειμένου να αξιολογηθεί η λειτουργία του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης κατά το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012 και, συγκεκριμένα, να επικαιροποιηθούν τα σχετικά στοιχεία.

Η λειτουργία και η απόδοση του Τμήματος υπήρξαν αντικείμενο αξιολόγησης και στο παρελθόν, όπως σημειώνεται και σε προηγούμενες εκθέσεις αξιολόγησης, με πρωτοβουλία είτε του Ιδρύματος είτε του Τμήματος, καθώς και στο πλαίσιο των συστηματικών αξιολογήσεων που πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με τον νόμο 3374/2005 περί Διασφάλισης της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Αναφορικά με το τελευταίο, έχουν προηγηθεί οι εκθέσεις για τα διαστήματα 2005 -2008, 2008-2009, 2009-2010 & 2010- 2011.

Η σύνθεση της ΟΜΕΑ του Τμήματος παρέμεινε η ίδια, ενώ για τη συγγραφή της παρούσας επικαιροποίησης των στοιχείων αξιολόγησης εργάστηκαν τα μέλη της που είχαν από την αρχή συγκρότησης αυτών των εκθέσεων την αντίστοιχη ευθύνη.

Ο πίνακας στην επόμενη σελίδα παρουσιάζει τα κεφάλαια που περιλαμβάνουν συνήθως οι σχετικές εκθέσεις¹, καθώς και το βαθμό στον οποίο υπήρξαν τροποποιήσεις για το ακαδημαϊκό έτος 2011-12.

Τα κεφάλαια για τα οποία δεν υπήρξαν νέα δεδομένα, δεν συμπεριλήφθηκαν στην παρούσα έκθεση και ο αναγνώστης παραπέμπεται για ενημέρωση σχετικά με αυτά στην προηγούμενη έκθεση αξιολόγησης (για τη διετία 2009-2011).

Αλεξανδρούπολη, Ιούνιος 2013

¹ Η συγγραφή της παρούσας έκθεσης ακολούθησε τις κατευθύνσεις που δίνονται στο κείμενο της ΑΔΙΠ με τίτλο «Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση: ανάλυση κριτηρίων διασφάλισης ποιότητας ακαδημαϊκών μονάδων» (έκδοση 2.0, Ιούλιος 2007, ΑΔΙΠ, Αθήνα) και υιοθέτησε πλήρως το σχήμα δομής και περιεχομένων που αναλύεται στο κείμενο «Έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης - Πρότυπο σχήμα» (έκδοση 1.0, Νοέμβριος 2009, Αθήνα).

	ΚΕΦΑΛΑΙΑ & ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ
1	Η διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης	Ως είχε
2	Παρουσίαση του Τμήματος	Ως είχε
3	Προγράμματα Σπουδών	
	3.1. Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών	Ως είχε*
	3.2. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών	Ως είχε
	3.3. Διδασκαλείο «Θεόδωρος Κάστανος»	Δεν λειτουργεί
	3.3. Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών	Ως είχε
4	Διδακτικό έργο	Επικαιροποίηση
5	Ερευνητικό έργο	Επικαιροποίηση
6	Σχέσεις με κοινωνικούς/πολιτιστικούς/ παραγωγικούς φορείς	Ως είχε
7	Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης	Ως είχε
8	Διοικητικές υπηρεσίες και υποδομές	Ως είχε
9	Συμπεράσματα	Ως είχε
10	Σχέδια βελτίωσης	Ως είχε
	Παραρτήματα	
	Παράρτημα I: Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών -ακαδημαϊκό έτος 2011-12	Επικαιροποίηση
	Παράρτημα III : Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης	Ως είχε
	Παράρτημα IV: Κανονισμός Εκπόνησης Πτυχιακής Εργασίας	Ως είχε
	Παράρτημα V: Κανονισμός Διεξαγωγής Γραπτών Εξετάσεων	Ως είχε
	Παράρτημα VI: Εργαλεία Αξιολόγησης	
	Ατομικό Απογραφικό Δελτίο για Μέλη Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΑΑΔ)	Ως είχε
	Απογραφικό Δελτίο Εξαμηνιαίου Μαθήματος (ΑΔΕΜ)	Ως είχε
	Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης Διδασκαλίας από τους Φοιτητές (ΕΑΔΦ)	Ως είχε
	Παράρτημα II: Πίνακες	Επικαιροποίηση

* Υπάρχουν μικρές τροποποιήσεις σε μαθήματα επιλογής που είτε καταργήθηκαν είτε μετακινήθηκαν σε άλλο εξάμηνο. Οι σχετικές αλλαγές εμφανίζονται στο Παράρτημα I.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

4.1. Αποτελεσματικότητα του διδακτικού προσωπικού

Οι ερωτήσεις 20 έως 22, αφορούν στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του διδακτικού προσωπικού από την πλευρά των φοιτητών. Από την περιγραφική ανάλυση των απαντήσεων των συμμετεχόντων (βλ. Πίνακα 4.1), προκύπτει ότι οι διδάσκοντες είναι αρκετά έως πολύ συνεπείς στις υποχρεώσεις τους σε ό,τι αφορά την πραγματοποίηση των μαθημάτων και τις ώρες συνεργασίας (Μ.Ο. = 4,49, Τ.Α. = 0,89). Επίσης, για τους φοιτητές του δείγματος, οι διδάσκοντες είναι σε μέτριο προς μεγάλο βαθμό προσιτοί και δεκτικοί σε νέες ιδέες και προτάσεις (Μ.Ο. = 3,93, Τ.Α. = 1,15), αλλά και σχετικά απαιτητικοί (Μ.Ο. = 3,51, Τ.Α. = 1,11).

Η εξέταση των μέσων όρων ανά υποχρεωτικό μάθημα έδειξε ότι πιο απαιτητικοί θεωρούνται οι διδάσκοντες στα μαθήματα Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας (ΜΟ=4,73, ΤΑ=0,52), Ποιοτική και Ποσοτική Ανάλυση Δεδομένων (ΜΟ=4,25, ΤΑ=1,05) και Πρακτική Άσκηση (ΜΟ=3,84, ΤΑ=0,83), ενώ ως λιγότερο απαιτητικοί θεωρούνται οι διδάσκοντες στα μαθήματα Αρχές Χημείας (ΜΟ=3,07, ΤΑ=0,98) και Ειδική Παιδαγωγική (ΜΟ=3,17, ΤΑ=0,86). Φαίνεται επομένως, ότι ο συνολικός όγκος των μαθημάτων θεωρείται μάλλον μετρία απαιτητικός, με ορισμένες εξαιρέσεις. Πως νοηματοδοτούν, ωστόσο, οι φοιτητές τον χαρακτηρισμό «απαιτητικός» διδασκων; Σύμφωνα με το Δείκτη Συσχέτισης Pearson φαίνεται ότι οι φοιτητές συνδέουν αυτό το χαρακτηριστικό με τις απαιτήσεις του μαθήματος αυτού καθ'αυτού ($r = 0,61$, $p < 0,001$).

Πίνακας 4.1. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του διδακτικού προσωπικού κατά το ακαδημαϊκό έτος 2011 – 2012 (συνολικά)

Σε ποιο βαθμό ο/η διδάσκων/-ουσα ήταν:	N ¹	ΜΟ ²	ΤΑ ³	ΤΣ ⁴	Ελάχιστη ⁵	Μέγιστη ⁵
20. Συνεπής στις υποχρεώσεις του/της σε ό,τι αφορά την πραγματοποίηση των μαθημάτων;	2119	4,49	0,89	0,019	0	5
21. Απαιτητικός/-ή;	2119	3,51	1,11	0,024	0	5
22. Δεκτικός /-ή σε νέες ιδέες και προτάσεις;	2119	3,93	1,15	0,025	0	5

¹=Συχνότητα

²=Μέσος Όρος

³=Τυπική Απόκλιση

⁴=Τυπικό Σφάλμα

⁵=Καθόλου

⁶=Πολύ

Μελετώντας τα Απογραφικά Δελτία Εξαμηνιαίου Μαθήματος (ΑΔΕΜ), που συμπληρώθηκαν από ένα σχετικά μικρό αριθμό μελών ΔΕΠ (7), αλλά και τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης, καθώς και το Πρόγραμμα Σπουδών, μπορεί κανείς

να συμπεράνει τα παρακάτω αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του διδακτικού προσωπικού:

- Η πλειοψηφία των διδασκόντων διδάσκει από 4 – 6 μαθήματα, ανάμεσα στα οποία 1-3 είναι υποχρεωτικά και τα υπόλοιπα επιλογής (ΑΔΕΜ και Πρόγραμμα Σπουδών).
- Όλοι οι διδάσκοντες ανακοινώνουν ώρες συνεργασίας με τους φοιτητές, οι οποίες κατανέμονται σε 1-3 ημέρες της εβδομάδας, κυμαίνονται από 2 έως 8 ώρες ανά διδάσκοντα και σπάνια τοποθετούνται μετά από τις 14.30 (ερώτηση Π.3.1 και σχετική απόφαση της ΓΣ).
- Πολλοί από τους διδάσκοντες επιχειρούν να ενεργοποιήσουν τους φοιτητές κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, με δραστηριότητες που στοχεύουν στην περαιτέρω επεξεργασία ζητημάτων που αναπτύσσονται σε αυτά. Το εύρος αυτών των δραστηριοτήτων είναι αρκετά μεγάλο και περιλαμβάνει: μελέτη βιβλιογραφικού υλικού, ασκήσεις φροντιστηριακού τύπου, ανάλυση εκπαιδευτικών δεδομένων, κριτική ανάγνωση αρχειακού ή άλλου υλικού από το πεδίο, συνθετικές εργασίες/ projects μικρής κλίμακας, κ.ά. (ερώτηση Π.3.2).
- Η συμμετοχή των φοιτητών τείνει να κυμαίνεται μεταξύ 40% - 60% στα υποχρεωτικά μαθήματα και μεταξύ 60% - 80% στα επιλογής. Ορισμένοι από τους διδάσκοντες δηλώνουν πως δεν γνωρίζουν το επίπεδο συμμετοχής των φοιτητών στα μαθήματά τους, ενώ κάποιοι επισημαίνουν μια ενδιαφέρουσα πτυχή αυτού του ζητήματος, δηλαδή, ότι, η συμμετοχή των φοιτητών είναι υψηλότερη στην αρχή και στο τέλος του εξαμήνου (πλησιάζει το 80%) και χαμηλότερη στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα (πλησιάζει το 40%) (ερώτηση Π.4). Τα παραπάνω είναι σε συμφωνία με τα δεδομένα που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια των φοιτητών, οι οποίοι δήλωσαν ότι είναι «αρκετά» συνεπείς στην παρακολούθηση των διαλέξεων (Μ.Ο. = 4,18, Τ.Α.= 1,10) και ότι ανταποκρίνονται σε μέτριο βαθμό στις γραπτές εργασίες / ασκήσεις που τους ανατίθενται (Μ.Ο.= 3,35, Τ.Α. = 1,73).
- Ένα επιπλέον χαρακτηριστικό της δράσης του διδακτικού προσωπικού, που συνδέεται με την αποτελεσματικότητά του, αποτελεί το φαινόμενο της συνεργασίας μεταξύ μελών ΔΕΠ στη διδασκαλία ενός μαθήματος. Οι συνεργασίες αυτές (αφορούν σε τουλάχιστον 7 μαθήματα) φαίνεται σε κάποιες περιπτώσεις να προσφέρουν μια διεπιστημονική θεώρηση του αντικειμένου μελέτης του μαθήματος, καθώς τα συνεργαζόμενα μέλη ΔΕΠ προέρχονται από

διακριτά επιστημονικά πεδία, και σε άλλες να συνιστούν μια συνένωση δυνάμεων για τη συστηματικότερη προσέγγιση της γνώσης που πραγματεύεται το μάθημα (ερώτηση I και Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος).

Με βάση τα στοιχεία που παρατέθηκαν παραπάνω, γίνεται φανερό ότι, σχετικά με το θέμα της αποτελεσματικότητας του διδακτικού προσωπικού:

- Κυριότερα θετικά σημεία: οι φοιτητές εκτιμούν ότι οι διδάσκοντες είναι αρκούτως συνεπείς και προσιτοί. Οι θετικές αυτές συνιστώσες αντανακλώνται και σε όσα σχετικά κατέθεσαν οι διδάσκοντες, οι οποίοι εμφανίζονται να επωμίζονται μεγάλο όγκο διδακτικού έργου, να παρέχουν τη δυνατότητα στους φοιτητές να συνεργάζονται μαζί τους εκτός του μαθήματος, να καταβάλουν προσπάθεια να τους ενεργοποιήσουν κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, να κατορθώνουν να προσελκύουν σημαντικά ποσοστά διδασκομένων σε αυτά και να συνεργάζονται ενίοτε σε μια προσπάθεια να προσφέρουν στους φοιτητές πολλαπλές αναγνώσεις της πολύπλοκης εκπαιδευτικής πραγματικότητας που καλούνται, αρχικώς να κατανοήσουν και, στη συνέχεια να διαχειριστούν αποτελεσματικά προς όφελος των μελλοντικών μαθητών τους. Θα μπορούσε η Γενική Συνέλευση του Τμήματος να ενισχύσει τις παραπάνω θετικές συνιστώσες, εντάσσοντάς τες σε ένα πλαίσιο ‘καλής πρακτικής’ του διδακτικού προσωπικού που θα ενσωματωνόταν σε έναν εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του Τμήματος.

- Κυριότερες αδυναμίες: οι φοιτητές κρίνουν τους διδάσκοντες ως μετρίως απαιτητικούς, με ορισμένες εξαιρέσεις. Πρόκειται για ένα ζήτημα που θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο περαιτέρω μελέτης. Προς την κατεύθυνση αυτή θα είχε νόημα η συζήτηση και η διαμόρφωση κάποιων επιθυμητών πολιτικών από το Τμήμα αναφορικά με το εύρος και την ποικιλία των απαιτήσεων ανά μάθημα και ανά εξάμηνο, ώστε να μην εμφανίζεται αυτή η προς το παρόν ‘ακραίων τιμών’ πραγματικότητα σε αυτό το ζήτημα.

Μια άλλη αδυναμία που εντοπίζεται αφορά στην ανακοίνωση μόνο πρωινών ωρών συνεργασίας με τους φοιτητές, καθώς ορισμένοι από αυτούς εργάζονται και θα εξυπηρετούσε μικρό, τουλάχιστον, μέρος αυτών των ωρών να εντάσσεται στο χρονικό διάστημα από 15.00 – 20.00. Τέλος, το ζήτημα της συμμετοχής των φοιτητών, κυρίως στα υποχρεωτικά μαθήματα, θα πρέπει να απασχολήσει το Τμήμα. Αν και η συμμετοχή βρίσκεται σε σχετικά ‘αξιοπρεπή’ επίπεδα,

απέχει πολύ από το να θεωρηθεί επαρκής, με δεδομένη την άμεση, πλέον, επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων μας. Το θέμα αυτό σε συνδυασμό με το ζήτημα των απαιτήσεων ανά μάθημα οδηγεί αναπόφευκτα σε μια συζήτηση περί προϋποθέσεων για την επιτυχή εξέταση σε ένα μάθημα που θα καταλήξει στην υιοθέτηση ενός σχετικού πλαισίου.

4.2. Ποιότητα και Αποτελεσματικότητα της διδακτικής διαδικασίας

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 4.2, οι φοιτητές δηλώνουν σχετικά ικανοποιημένοι από μια σειρά από παράγοντες που φαίνεται να συμβάλουν στην κατανόηση του μαθήματος και αφορούν στη διαδικασία παροχής γνώσεων. Πιο συγκεκριμένα, δήλωσαν ότι στην κατανόηση του μαθήματος συμβάλουν αρκετά οι εξηγήσεις του διδάσκοντα για το σκοπό, το περιεχόμενο και τις απαιτήσεις του μαθήματος (M.O. = 3,90, T.A. = 1,05). Επίσης, φαίνονται αρκετά ικανοποιημένοι από εκείνους τους παράγοντες που έχουν σχέση με την ενθάρρυνση των φοιτητών από το διδάσκοντα για αυτενέργεια και συμμετοχή. Πιο συγκεκριμένα, δήλωσαν ότι στην κατανόηση του μαθήματος συνέβαλαν σε σημαντικό βαθμό παράγοντες, όπως η ενθάρρυνση που παρείχε ο διδάσκων στους φοιτητές να διατυπώνουν απορίες και ερωτήσεις (M.O. = 3,98, T.A. = 1,09). Παράλληλα, οι φοιτητές αποδίδουν σε σημαντικό βαθμό την κατανόηση του μαθήματος στη συνέπειά τους στην παρακολούθηση του μαθήματος (M.O. = 4,18, T.A. = 1,10) και στην προσωπική τους προσπάθεια και μελέτη (M.O. = 3,65, T.A. = 1,14), και σε μικρότερο βαθμό στη συμμετοχή τους σε ατομικές ή ομαδικές εργασίες (M.O. = 3,35, T.A. = 1,73).

Πίνακας 4.2. Απόψεις των φοιτητών/-τριών για την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της διδακτικής διαδικασίας

Πόσο συνέβαλαν στην κατανόηση του μαθήματος:	N	MO	TA	TΣ	Ελάχιστη	Μέγιστη
14. Οι εξηγήσεις του/της διδάσκοντα/-ουσας για το σκοπό, το περιεχόμενο και τις απαιτήσεις του μαθήματος (πλαίσιο του μαθήματος)	2119	3,90	1,05	0,023	0	5
15. Η ενθάρρυνση που παρείχε για διατύπωση αποριών και ερωτήσεων	2119	3,98	1,09	0,024	0	5
16. Σύνδεση του μαθήματος με την καθημερινή ζωή	2119	3,23	1,36	0,030	0	5
17. Η προσωπική σου προσπάθεια και μελέτη	2119	3,65	1,14	0,025	0	5
18. Συμμετοχή σου σε ομαδικές ή ατομικές εργασίες	2119	3,35	1,73	0,021	0	5
19. Η συνέπειά σου στην παρακολούθηση των μαθημάτων	2119	4,18	1,10	0,023	0	5

Ωστόσο, στα λιγότερο θετικά σημεία της διδακτικής διαδικασίας συμπεριλαμβάνονται παράγοντες που αφορούν στο *βαθμό σύνδεσης του μαθήματος με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον*. Πιο συγκεκριμένα, οι φοιτητές δήλωσαν ικανοποιημένοι σε μέτριο βαθμό από τη σύνδεση των μαθημάτων με την καθημερινότητα (M.O. = 3,23, T.A. = 1,36).

Κατά συνέπεια, οι φοιτητές φαίνεται να αξιολογούν θετικά εκείνες τις διαστάσεις της διδακτικής διαδικασίας που έχουν σχέση με την παροχή γνώσεων και την ενθάρρυνση των φοιτητών για αυτενέργεια και συμμετοχή και να αξιολογούν λιγότερα θετικά το βαθμό σύνδεσης των μαθημάτων με την καθημερινή ζωή.

Η μελέτη των ΑΔΕΜ και του Προγράμματος Σπουδών υποδεικνύει, επίσης, ορισμένα ενδιαφέροντα στοιχεία σχετικά με την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του διδακτικού έργου και συγκεκριμένα:

- Το σύνολο του διδακτικού έργου επιτελείται εντός των αιθουσών διδασκαλίας και των εργαστηρίων του Τμήματος, με ελάχιστες εξαιρέσεις, όπου οι φοιτητές καλούνται να δράσουν σε πραγματικές εκπαιδευτικές συνθήκες (ερωτήσεις II.3.4 και περί αξιολόγησης II.5). Εξάιρεση αποτελεί το εξάμηνο Πρακτικής Άσκησης, το οποίο υλοποιείται κατά το τελευταίο έτος των σπουδών τους (H; εξάμηνο), όπου δίνεται στους φοιτητές η ευκαιρία να εργαστούν σε συνθήκες καθημερινής σχολικής τάξης για ικανό χρονικό διάστημα.

Τα νέα δεδομένα, ωστόσο, του Τμήματος (διπλασιασμός του αριθμού των φοιτητών) κατά τα τρία τελευταία έτη (2008-2009, 2009-2010 και 2010-2011), χωρίς αντίστοιχη αύξηση του αριθμού των αποσπασμένων εκπαιδευτικών ή των μελών ΔΕΠ και σε συνδυασμό με την ελλιπή υποδομή, δημιουργούν σοβαρά προβλήματα στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης και, κατά συνέπεια, αναμένεται να περιορίσουν ακόμα περισσότερο τη δυνατότητα δραστηριοποίησης των φοιτητών σε πραγματικές εκπαιδευτικές συνθήκες.

- Η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση μεταξύ των διδασκόντων και των διδασκομένων κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας εμφανίζονται σε ικανοποιητικά επίπεδα, καθώς η εκτός των μαθημάτων δυνατότητα επικοινωνίας με το διδάσκοντα και η εμπλοκή των φοιτητών σε δραστηριότητες εντός του μαθήματος προσδίδει στη διδασκαλία έναν σχετικά μη κομορμιστικό χαρακτήρα που ενισχύεται από την ακόμη μικρού μεγέθους κοινότητα φοιτητών και διδασκόντων που δρα και κινείται καθημερινά σε ένα

επίσης μικρής κλίμακας φυσικό και κτιριακό περιβάλλον. Αυτό επιβεβαιώνεται από όσα σχετικά καταθέτουν οι φοιτητές (Π.3).

- Σε πολλά μαθήματα, μέρος της διδασκαλίας αναλώνεται στη διεκπεραίωση σειράς δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας από τους φοιτητές, που μοιάζει να μην αποτιμώνται ιδιαίτερα θετικά από αυτούς. Η πλειοψηφία αυτών των δραστηριοτήτων έχουν περισσότερο ακαδημαϊκό προσανατολισμό, στοχεύοντας κυρίως στη βιβλιογραφική ενημέρωση των φοιτητών (π.χ., μελέτη και παρουσίαση άρθρων), λιγότερο στην ανάπτυξη ακαδημαϊκών ικανοτήτων και δεξιοτήτων (π.χ. συγκρότηση και αξιολόγηση ερευνητικών εργαλείων) και σπάνια στο μετασχηματισμό της ακαδημαϊκής σε λειτουργική / πρακτική γνώση και την ανάπτυξη επαγγελματικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων (π.χ., διδακτικές πρακτικές διαχείρισης του λάθους στην τάξη). Αυτό ίσως να εξηγεί, τουλάχιστον μερικώς, το σχετικά περιορισμένο ενδιαφέρον των φοιτητών για τα μαθήματα, καθώς και το μικρό βαθμό σύνδεσής τους ειδικότερα, με την εκπαιδευτική πράξη που εντοπίζουν (ερωτήσεις ΑΔΕΜ: I.1, I.2, Π.3.2, Π.3.3, Π.3.4).

Επιπλέον, ο ακαδημαϊκός αυτός προσανατολισμός σχετίζεται ενδεχομένως και με το χαμηλό βαθμό σύνδεσης των μαθημάτων με την καθημερινή ζωή που, επίσης, εντοπίζουν οι φοιτητές. Φαίνεται, κατά συνέπεια, ότι, επίσης, δε δίνεται η ευκαιρία στους φοιτητές, μέσω των μαθημάτων ή / και άλλων ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων ή εκδηλώσεων (πχ. Ημερίδες, σεμινάρια, εργαστήρια ή εργαστηριακού τύπου μαθήματα κ.ο.κ.), να συνδέσουν την ακαδημαϊκή γνώση με την ισχύουσα κοινωνική πραγματικότητα.

- Η αξιοποίηση εκπαιδευτικού λογισμικού και ακόμη περισσότερο των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα. Συμβαίνει μόνο σποραδικά και περιστασιακά, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Το μόνο λογισμικό που χρησιμοποιείται συχνά είναι το PowerPoint και αφορά, σχεδόν αποκλειστικά, την παρουσίαση των βασικών σημείων του μαθήματος σε διαφάνειες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στην παρουσίαση κάποιου βιντεοσκοπημένου γεγονότος (μαθήματος, συνέντευξης, κ.ά.) ή την προβολή ταινιών που μπορούν να υποστηρίξουν κάποιο μάθημα.

Με βάση τα παραπάνω, θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι:

- Θετικά σημεία του διδακτικού έργου: η προσβασιμότητα στην ακαδημαϊκή γνώση και η ενθάρρυνση εμπλοκής των φοιτητών σε αυτήν αποτελούν ισχυρά χαρακτηριστικά του διδακτικού έργου που προσφέρεται στο Τμήμα. Αυτό μπορεί να αποδοθεί στο διακριτό ακαδημαϊκό προσανατολισμό του Προγράμματος Σπουδών (και στην αντίστοιχη στελέχωση του Τμήματος), ο οποίος θα πρέπει μεν να διατηρηθεί αλλά όχι, πλέον, σε βάρος της επαγγελματικής γνώσης που θα πρέπει να αναπτύξουν οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί.
- Αδύναμα σημεία του διδακτικού έργου: η περιορισμένη διαπραγμάτευση της γνώσης που ενθαρρύνεται στο πλαίσιο των μαθημάτων, ο κυρίαρχα ακαδημαϊκός προσανατολισμός της διδασκαλίας και η απουσία από το Πρόγραμμα Σπουδών μαθημάτων που συνδέονται άμεσα και ρητά με την εκπαιδευτική πράξη, όπως Πρώτη Ανάγνωση και Γραφή, Διδακτικές μαθημάτων, όπως της Ιστορίας, κ.ά., καθώς και μαθημάτων που συνδέονται με ζητήματα αιχμής της σύγχρονης σχολικής τάξης, όπως η διαχείριση της πολυπολιτισμικότητας, η διαχείριση του φύλου ή της ετερότητας γενικότερα, η αξιοποίηση των ΤΠΕ, ζητήματα επικοινωνίας σε διαπροσωπικό επίπεδο ή επίπεδο ΜΜΕ, διαχείριση κρίσεων, κ.ά. Είναι φανερό ότι θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια εμπλουτισμού του προγράμματος προς αυτήν την κατεύθυνση, ώστε προοδευτικά να υπάρξει μια σχετική ισορροπία μεταξύ της ακαδημαϊκής και της επαγγελματικής ανάπτυξης των μελλοντικών εκπαιδευτικών αλλά και της προσωπικής – κοινωνικής τους ενδυνάμωσης.

4.3. Οργάνωση και εφαρμογή του διδακτικού έργου

Σε ό,τι αφορά την οργάνωση και εφαρμογή του διδακτικού έργου, οι φοιτητές δήλωσαν αρκετά ικανοποιημένοι με τον *προσανατολισμό* των μαθημάτων σε ότι αφορά τη διατύπωση και τη σαφήνεια των στόχων τους, καθώς και το βαθμό στον οποίο αυτοί επιτεύχθηκαν (Πίνακας 4.3). Ειδικότερα, οι φοιτητές δήλωσαν ότι οι στόχοι των μαθημάτων ήταν αρκετά σαφείς, (ΜΟ = 3,85, ΤΑ = 1,11), ότι τα μαθήματα ανταποκρίθηκαν σε σημαντικό βαθμό στις προσδοκίες τους (ΜΟ = 3,60, ΤΑ = 1,15) και είχαν σχετικά σαφή κριτήρια βαθμολόγησης (ΜΟ = 3,48, ΤΑ = 1,40). Επιπλέον, δήλωσαν ικανοποιημένοι σε μέτριο προς υψηλό βαθμό από τη *χρησιμότητα* των

μαθημάτων (αν κέρδισαν από το συγκεκριμένο μάθημα περισσότερα από όσα περίμεναν) (Μ.Ο. = 3,39, Τ.Α. = 1,23), καθώς και από τη σχέση των μαθημάτων με την εκπαιδευτική πράξη (Μ.Ο. = 3,17, Τ.Α.=1,23).

Επιπρόσθετα, οι φοιτητές του δείγματος δήλωσαν σε μέτριο και χαμηλό βαθμό ικανοποιημένοι με τη διαδικασία *υλοποίησης των εργασιών και των φροντιστηρίων*, αντίστοιχα. Πιο συγκεκριμένα, δήλωσαν ότι οι προτεινόμενες εργασίες τους βοήθησαν σε μέτριο βαθμό να εμβαθύνουν στο αντικείμενο των μαθημάτων (ΜΟ = 3,03, ΤΑ = 1,70), ενώ τα φροντιστήρια (σε όσα μαθήματα υπήρξαν) ήταν κατά τη γνώμη τους ελάχιστα χρήσιμα (ΜΟ = 1,77, ΤΑ = 1,97).

Πίνακας 4.3. Απόψεις των φοιτητών /-τριών για την οργάνωση και την εφαρμογή του διδακτικού έργου

Αξιολογήστε τις ακόλουθες προτάσεις:	N	ΜΟ	ΤΑ	ΤΣ	Ελάχιστη	Μέγιστη
1. Διατυπώθηκαν οι στόχοι του μαθήματος;	2119	0,76	0,43	0,009	0	1
2. Σε ποιο βαθμό ήταν σαφείς οι στόχοι του μαθήματος;	2119	3,85	1,11	0,024	0	5
3. Πόσο κατανοητό ήταν το μάθημα;	2119	3,85	1,11	0,024	0	5
4. Πόσο απαιτητικό θεωρείτε ότι είναι το μάθημα;	2119	3,52	1,15	0,027	0	5
5. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι κερδίσατε από το συγκεκριμένο μάθημα περισσότερα απ' όσα περιμένατε;	2119	3,39	1,23	0,027	0	5
6. Σε ποιο βαθμό το συγκεκριμένο μάθημα νομίζετε ότι συνδέεται με την εκπαιδευτική πράξη;	2119	3,17	1,23	0,025	0	5
9. Πόσο χρήσιμα ήταν τα φροντιστήρια; (εφόσον συνοδεύουν το μάθημα)	1182	1,75	1,97	0,031	0	5
10. Σε ποιο βαθμό ήταν σαφή τα κριτήρια βαθμολόγησης;	2119	3,48	1,40	0,025	0	5
11. Θα μιλούσατε θετικά σε άλλους για το συγκεκριμένο μάθημα;	2119	3,58	1,27	0,029	0	5
12. Σε ποιο βαθμό οι προτεινόμενες εργασίες σας βοήθησαν να εμβαθύνετε στο αντικείμενο του μαθήματος;	2119	3,03	1,70	0,032	0	5
28. Πόσο το συγκεκριμένο μάθημα ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες σας;	2119	3,60	1,15	0,021	0	5

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι, σε συμφωνία με προηγούμενες δηλώσεις τους (βλ. 4.1.), δηλώνουν και σε αυτό το τμήμα του ερωτηματολογίου ότι ο βαθμός

δυσκολίας και ο βαθμός απαιτήσεων των μαθημάτων είναι μέτριος. Για μια ακόμα φορά, λοιπόν, φαίνεται ότι οι φοιτητές θεωρούν ότι η πλειονότητα των διδασκόντων και των μαθημάτων είναι μετρίως απαιτητικοί/-ά με ορισμένες εξαιρέσεις.

Η ανάγνωση των ΑΔΕΜ με αναφορά στο ζήτημα της οργάνωσης και εφαρμογής του διδακτικού έργου οδηγεί σε ορισμένες διαπιστώσεις, οι οποίες δεν αποκλίνουν ιδιαίτερα, όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις, από τις αντίστοιχες των φοιτητών και συγκεκριμένα:

- Οι στόχοι μάθησης των μαθημάτων περιγράφονται στον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος, αν και συχνά με πολύ γενικόλογους όρους, με αποτέλεσμα να μην είναι εύκολος ο έλεγχος της ποιότητας ούτε και του βαθμού επίτευξής τους. Ωστόσο, οι φοιτητές δηλώνουν ικανοποίηση σε αυτήν την κατεύθυνση, ίσως ακριβώς εξαιτίας αυτής της δυσκολίας (I.2)
- Αναφορικά με την αξιολόγηση, στα υποχρεωτικά μαθήματα παρατηρείται κυριαρχία της γραπτής τελικής εξέτασης, η πρόοδος μοιάζει να αρχίζει δειλά να κερδίζει έδαφος, ενώ άλλες μορφές αξιολόγησης, όπως η παρουσίαση εργασίας ή η πρακτική άσκηση είναι σπανιότερες. Η διαφαινόμενη προοπτική υιοθέτησης συνδυασμού μορφών αξιολόγησης, παρά το γεγονός ότι μπορεί να αποτυπώνει πληρέστερα το τι είναι σε θέση να κάνει ο φοιτητής, ταυτόχρονα είναι δυνατό να δημιουργεί σύγχυση στους φοιτητές σχετικά με τα ακριβή κριτήρια αξιολόγησης που υιοθετούνται (εξ ου και η σχετική θέση τους σε αυτό το θέμα). Αυτό ενισχύεται από τη δεδομένη, πλέον, αδυναμία παρακολούθησης και σχολιασμού της αξιολογούμενης δράσης όλων των φοιτητών, εξαιτίας του μεγάλου αριθμού τους και της έλλειψης επικουρικού προσωπικού, καθώς και των περιορισμένων έως φτωχών τρόπων διασφάλισης της διαφάνειας της αξιολογικής διαδικασίας.
Στα μαθήματα επιλογής η εικόνα είναι λίγο διαφορετική, καθώς εκεί η αξιολογική διαδικασία έχει πιο ανοικτό χαρακτήρα, ο οποίος μοιάζει να επιτρέπει την πληρέστερη διαπραγμάτευση και, γενικότερα, συζήτηση των αξιολογικών κριτηρίων (βλέπε II.5).
- Παρά την έμφαση στην ακαδημαϊκή γνώση, την καλή, γενικά, σχέση των φοιτητών με τους διδάσκοντες και τις σοβαρές προσπάθειες των διδασκόντων για ενεργοποίηση των φοιτητών στο πλαίσιο των μαθημάτων, οι φοιτητές σημειώνουν «μέτρια» προσβασιμότητα στα μαθήματα και υψηλές έως εξαιρετικά υψηλές βαθμολογίες (και πάλι με εξαίρεση κάποια μαθήματα). Η

εξήγηση αυτής της αντίφασης θα πρέπει ενδεχομένως να αναζητηθεί τόσο στο περιεχόμενο και στη στοχοθεσία των μαθημάτων όσο και στην ασάφεια των κριτηρίων αξιολόγησης, καθώς και στον τρόπο χρήσης της βαθμολογικής κλίμακας 0-10 από τους διδάσκοντες (Ερώτηση IV.2).

- Ο χαμηλός βαθμός σύνδεσης των μαθημάτων με την εκπαιδευτική και την ευρύτερη κοινωνική πραγματικότητα και η ασάφεια στόχων και κριτηρίων αξιολόγησης φαίνεται να συμβάλει ώστε η πλειοψηφία των φοιτητών να κρίνουν όλα τα μαθήματα ως «αρκετά» χρήσιμα, δηλαδή, να επιλέγουν της ασφαλή 'μέση' οδό (ερωτήσεις ενότητας II).
- Οι διδάσκοντες τείνουν να υποστηρίζουν την εργασία των φοιτητών και να τους ανατροφοδοτούν με σχόλια. Εντούτοις, αυτή η στήριξη χαρακτηρίζεται ως «μέτρια» από τους φοιτητές, ίσως γιατί τα σχόλια δεν γίνονται αντικείμενο επεξεργασίας σε βάθος από καμία από τις δύο πλευρές (περιορισμός χρόνου, έλλειψη επικουρικού προσωπικού κ.ά..) ή γιατί οι εργασίες αποκτούν 'καταναγκαστικό' χαρακτήρα, καθώς συνδέονται άμεσα με την αξιολόγηση, είτε, τέλος, γιατί είναι επίπονες και για πολλούς φοιτητές ανοίκειες (II.3 και II.5.1).

Με βάση τα παραπάνω, μπορεί να υποστηρίξει κανείς ότι ζητήματα αιχμής στο θέμα της οργάνωσης και εφαρμογής του διδακτικού έργου που επιτελείται στο Τμήμα αποτελούν η στοχοθεσία των μαθημάτων, τα κριτήρια αξιολόγησής του, η προσβασιμότητα της γνώσης που πραγματεύεται και το έργο που καλούνται να επιτελέσουν οι φοιτητές. Συγκεκριμένα, στα θετικά σημεία αυτής της πτυχής του διδακτικού έργου συγκαταλέγονται η σαφήνεια των στόχων και η υλοποίησή τους, ενώ στα λιγότερο θετικά η ασάφεια των κριτηρίων αξιολόγησης, η μέτρια προσβασιμότητα στο αντικείμενο και η μέτρια ικανοποίηση με την εμπλοκή των φοιτητών σε αυτό. Η μεγαλύτερη συγκεκριμενοποίηση των στόχων των μαθημάτων και ο σαφής επιμερισμός τους ανά διδασκαλία θα καθιστούσε ευκολότερη την οργάνωση της διδασκαλίας αλλά και την παρακολούθηση/ αξιολόγηση της υλοποίησής της. Προς την ίδια κατεύθυνση, θα βοηθούσε ιδιαίτερα η ρητή διατύπωση των κριτηρίων αξιολόγησης στην αρχή του εξαμήνου και η συζήτησή τους με τους φοιτητές, η τόνωση του ενδιαφέροντός τους για το μάθημα με την αξιοποίηση, για παράδειγμα, των ΤΠΕ, τον πειραματισμό με εναλλακτικές δραστηριότητες στην τάξη και την εμπλοκή των φοιτητών με έργα που

έχουν νόημα για αυτούς και συνδέουν το εκάστοτε επιστημονικό πεδίο με το πεδίο της μελλοντικής τους δράσης.

4.4. Εκπαιδευτικά βοηθήματα

Μια γενική διαπίστωση σε ό,τι αφορά τις απόψεις των φοιτητών για τα εκπαιδευτικά βοηθήματα είναι ότι αυτοί εκφράζουν σχετική ικανοποίηση γι' αυτά.. Πιο συγκεκριμένα, θεωρούν ότι τα συγγράμματα είναι σε μέτριο προς υψηλό βαθμό κατάλληλα (MO = 3,54, T.A. = 1,18), ενώ φαίνεται να θεωρούν ότι τα συγγράμματα είναι δύσκολα σε μέτριο βαθμό (M.O. = 2,72, T.A. = 1,29).

Πίνακας 4.4. Απόψεις των φοιτητών /-τριών για τα εκπαιδευτικά βοηθήματα

	N	MO	TA	TA	Ελάχιστη	Μέγιστη
7. Σε ποιο βαθμό το/τα σύγγραμμά/-τα ήταν κατάλληλο/-α;	2119	3,54	1,18	0,021	0	5
8. Πόσο δύσκολο ήταν το/τα κύριο/-α σύγγραμμά/-τα του/της διδάσκοντα-ουσας;	2119	2,72	1,29	0,024	0	5

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, σύμφωνα με την αξιολόγηση των φοιτητών, ο βαθμός δυσκολίας των συγγραμμάτων δε συσχετίζεται ούτε με το βαθμό κατανόησης ούτε με καμία άλλη από τις δηλώσεις που αναφέρονται στα συγγράμματα ($r < 0,2$, $p > 0,05$ για όλες τις διμεταβλητές περιπτώσεις).

Από τα ΑΔΕΜ των μελών ΔΕΠ αλλά και τον έλεγχο των συγγραμμάτων που διανέμονται στους φοιτητές διαπιστώνονται τα ακόλουθα (ΑΔΕΜ, II.2):

- Υπάρχουν μαθήματα στα οποία οι φοιτητές λαμβάνουν μόνο σημειώσεις του διδάσκοντα, άλλα για τα οποία διανέμεται ένα σύγγραμμα και άλλα όπου, πέραν του ενός συγγράμματος, διατίθεται στους φοιτητές και άλλο εκπαιδευτικό υλικό / βοηθήματα (άρθρα, άλλα βιβλία που μελετώνται και παρουσιάζονται από τους φοιτητές στη διάρκεια των μαθημάτων)
- Υπάρχουν συγγράμματα που επικαιροποιούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα που υφίσταται στην ελληνική βιβλιογραφία, και άλλα που έχουν εκδοθεί πριν από μία δεκαετία.
- Το ποσοστό της ύλης που καλύπτεται από τα συγγράμματα είναι πολύ υψηλό για ορισμένα μαθήματα (πλησιάζει το 100%), ενώ σε κάποια κατεβαίνει περίπου στο 70%.

Από τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι τα συγγράμματα που διανέμονται στο Τμήμα θεωρούνται «μέτρια» σχεδόν από κάθε άποψη από τους φοιτητές, ενώ στην περίπτωση των διδασκόντων παρατηρείται ένα ευρύ φάσμα πρακτικών επιλογής και επικαιροποίησης των συγγραμμάτων, στη μια άκρη του οποίου βρίσκεται η προσκόλληση σε ένα σύγγραμμα ή σε σημειώσεις και στο άλλο η τακτική αλλαγή του συγγράμματος συνοδευμένη με ποικίλο, συμπληρωματικό υλικό. Είναι προφανές ότι είναι αναγκαία η διαμόρφωση ρητών κριτηρίων επιλογής συγγραμμάτων και η ενθάρρυνση πλαισίωσης του ενός συγγράμματος με έντυπο ή / και ηλεκτρονικό βιβλιογραφικό υλικό που θα διασφαλίζει την ευρεία και όχι μονομερή προσέγγιση του αντικειμένου από το φοιτητή.

4.5. Διαθέσιμα μέσα και υποδομές

Σε συμφωνία με τα παραπάνω, οι φοιτητές εκφράζουν σχετική ικανοποίηση, όταν αξιολογούν τα διαθέσιμα μέσα και τις υποδομές. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 4.5, δηλώνουν σχετικά ικανοποιημένοι σε ό,τι έχει σχέση με την έγκαιρη χορήγηση των εκπαιδευτικών βοηθημάτων (Μ.Ο. = 3,66, Τ.Α. = 1,16) και μέτρια ικανοποιημένοι για το βαθμό πρόσβασης στη βιβλιογραφία μέσω της βιβλιοθήκης (Μ.Ο. = 3,04, Τ.Α. = 1,47).

Επιπλέον, θεωρούν σε σημαντικό βαθμό απαραίτητη την ύπαρξη επικουρικού προσωπικού για την υλοποίηση του μαθήματος (Μ.Ο. = 3,60, Τ.Α. = 1,77), και αρκετά σημαντική τη συμβολή του (Μ.Ο. = 3,34, Τ.Α. = 1,95). Θα πρέπει να αναφερθεί, ωστόσο, ότι, με δεδομένη την έλλειψη επικουρικού προσωπικού και την έλλειψη εργαστηρίων που να συνοδεύουν τα μαθήματα (βλέπε ΑΔΕΜ), οι απαντήσεις των φοιτητών φαίνεται να δηλώνουν περισσότερο την ανυπαρξία επικουρικού προσωπικού και την έλλειψη εργαστηρίων που να συνοδεύουν τα μαθήματα, παρά το βαθμό συμβολής του επικουρικού προσωπικού ή την επάρκεια του εξοπλισμού παρόμοιων εργαστηρίων.

Πίνακας 4.5. Απόψεις των φοιτητών/-τριών για τα διαθέσιμα μέσα και υποδομές

	N	ΜΟ	ΤΑ	ΤΣ	Ελάχιστη	Μέγιστη
24. Σε ποιο βαθμό χορηγήθηκαν έγκαιρα τα εκπαιδευτικά βοηθήματα (σύγγραμμα, πρόσθετη βιβλιογραφία);	2119	3,66	1,16	0,026	0	5
25. Πόσο εύκολα προσβάσιμη ήταν η βιβλιογραφία στη βιβλιοθήκη;	2119	3,04	1,47	0,030	0	5

26. Πόσο απαραίτητη κρίνετε την ύπαρξη επικουρικού προσωπικού για την υλοποίηση του μαθήματος;	2119	3,60	1,77	0,039	0	5
27. Στην περίπτωση που υπήρχε επικουρικό προσωπικό, πώς κρίνετε τη συμβολή του;	2119	3,34	1,95	0,049	0	5

Τα ΑΔΕΜ και η θεώρηση των υποδομών που διαθέτει το Τμήμα οδηγούν στις παρακάτω διαπιστώσεις:

- Υπάρχει σαφής στενότητα ή και έλλειψη χώρου τόσο σε αίθουσες διδασκαλίας όσο και σε εργαστήρια, γεγονός που δυσχεραίνει σημαντικά τη διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας στις διάφορες εκφάνσεις της (π.χ., διεξαγωγή εξετάσεων).
- Το Τμήμα διαθέτει ένα μόνο Σπουδαστήριο (του Τομέα Θετικών Επιστημών, περίπου 9 τ.μ.) και έξι Εργαστήρια (4 του Τομέα Θετικών Επιστημών και 2 του Τομέα Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας), καθένα από τα οποία καταλαμβάνει επιφάνεια μικρότερη των 20 τ.μ. Ειδικότερα, το Εργαστήριο Μαθηματικών και Πληροφορικής, με περίπου 25 μονάδες Η/Υ ανεκτά σύγχρονων προδιαγραφών, φιλοξενεί καθημερινά μεγάλο αριθμό φοιτητών, τόσο στο πλαίσιο συναφών μαθημάτων όσο και κατά τη διάρκεια των ανοιχτών εργαστηρίων (κατά μέσο όρο 60 – 80 φοιτητές ημερησίως). Η επικουρική μικρή αίθουσα Η/Υ στο κτίριο Προκάτ ουσιαστικά δε λειτουργεί, καθώς ελάχιστες από τις μονάδες μπορούν να ‘τρέξουν’ τα υψηλών απαιτήσεων σύγχρονα λογισμικά. Κατά συνέπεια, είναι εμφανής η μικρή διαθεσιμότητα σε Εργαστήρια και κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή στο Τμήμα.
- Η πλειοψηφία των μελών ΔΕΠ καταγράφει σοβαρά προβλήματα σε ό,τι αφορά τη λειτουργία της Βιβλιοθήκης σχετικά με τη διαθεσιμότητα βιβλιογραφικών πηγών και, κυρίως, την έλλειψη προσωπικού, αδυναμίες που ακυρώνουν τον εξαιρετικά σοβαρό ρόλο που καλείται να διαδραματίσει σήμερα.
- Οι παραπάνω επισημάνσεις σχετικά με τις εκπαιδευτικές υποδομές του Τμήματος, οι οποίες συνδέονται πρωτίστως με έλλειψη σε χώρο και προσωπικό και δευτερευόντως με έλλειψη πόρων, φαίνεται να ακυρώνουν τις προσπάθειες των διδασκόντων να απομακρυνθούν από τη λογική του ενός συγγράμματος και να δώσουν έμφαση στη διερεύνηση αντί για την αναπαραγωγή της γνώσης.

Είναι, λοιπόν, εμφανές ότι η έλλειψη επαρκών υποδομών σε κτίρια και τεχνολογικό εξοπλισμό αλλά και η μηδαμινή παρουσία επικουρικού προσωπικού για τη στήριξη των αυξανόμενων απαιτήσεων της διδακτικής πράξης δυσκολεύουν και συχνά ακυρώνουν τις όποιες προσπάθειες αναβάθμισής της. Προς την κατεύθυνση μιας προσωρινής επίλυσης του προβλήματος θα μπορούσε να επιδιωχθεί η συνεργασία με το ΤΕΕΠΗ, ενώ μια μεσοπρόθεσμη λύση θα μπορούσε να αναζητηθεί στην ανέγερση περισσότερων αιθουσών στο χώρο της Σχολής. Είναι σαφές ωστόσο ότι για την οριστική λύση του προβλήματος θα πρέπει να ασκηθούν πιέσεις στην Πρυτανεία για την επίτευξη της ανέγερσης των νέων κτιρίων στην τοποθεσία Δραγάνα, που έχει εξαγγελθεί πριν από αρκετά χρόνια. Επιπλέον, αναφορικά με τη Βιβλιοθήκη, επείγει η ενίσχυση του προσωπικού της έστω και με αποσπασμένους εκπαιδευτικούς αλλά και η καλύτερη εποπτεία του μόνιμου προσωπικού της, ώστε να λειτουργήσει αποτελεσματικότερα. Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη και το διπλασιασμό των φοιτητών κατά τα δύο τελευταία έτη, είναι επιτακτική η ανάγκη για τη στελέχωση του τμήματος με επικουρικό προσωπικό, ώστε να διευκολυνθεί η διδακτική διαδικασία, με ή χωρίς τη χρήση (ανάλογα με την περίπτωση) των Νέων Τεχνολογιών (π.χ., χ άτομα ανά Τομέα ή ανά 3-4 διδάσκοντες).

4.6. Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Από τη μελέτη των απαντήσεων των μελών ΔΕΠ στις ερωτήσεις III.2 του ΑΔΕΜ αλλά και τη σχετική επικοινωνία με αρκετούς από αυτούς σχετικά με το βαθμό και το περιεχόμενο της χρήσης των ΤΠΕ στο διδακτικό τους έργο προέκυψαν τα ακόλουθα:

- Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία αφορά, καταρχήν, στη φάση της προετοιμασίας της, κυρίως για την αναζήτηση βιβλιογραφικού και άλλου υλικού και, στη συνέχεια, κατά την πραγματοποίηση της διδασκαλίας. Στην τελευταία περίπτωση η χρήση περιορίζεται στο πρόγραμμα PowerPoint για την παρουσίαση των κεντρικών σημείων του μαθήματος και ενίοτε στην προβολή βίντεο ή την επίδειξη κάποιου εκπαιδευτικού λογισμικού.
- Ως βοηθήματα βασισμένα σε ΤΠΕ χρησιμοποιούνται, σε περιορισμένη κλίμακα, εκπαιδευτικά CD και ταινίες, βιντεοσκοπημένα πειράματα κ. ά. Επίσης, συστήνεται στους φοιτητές η χρήση προτεινόμενων ιστότοπων τόσο για την

αναζήτηση βιβλιογραφικού και εποπτικού υλικού όσο και για την εξοικείωσή τους με τις Νέες Τεχνολογίες.

- Ακόμη πιο περιορισμένη είναι η χρήση ΤΠΕ βοηθημάτων στα εργαστηριακά μαθήματα, όπου επικρατεί η αξιοποίηση λογισμικού προσομοίωσης πειραματικών διαδικασιών.
- Οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται σε ικανοποιητικό βαθμό στην επικοινωνία με τους φοιτητές (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο) και σε ορισμένες περιπτώσεις μέσω ιστοτόπων αλλά όχι στην αξιολόγηση των φοιτητών.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι ΤΠΕ φαίνεται να υπεισέρχονται προοδευτικά στην εκπαιδευτική διαδικασία του Τμήματος. Ωστόσο, αυτό συμβαίνει με σχετικά αργούς ρυθμούς. Λόγοι που αναφέρονται από τα μέλη ΔΕΠ ως υπεύθυνοι αυτής της εξέλιξης συνδέονται με την ακόμη περιορισμένη κυκλοφορία ελληνόφωνου εκπαιδευτικού και άλλου λογισμικού, την ανησυχία για αυξημένο φόρτο εργασίας που θα δημιουργήσει μια ενδεχόμενη επικοινωνία διδάσκοντος – διδασκομένων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, κ.ά. Κατά συνέπεια, θα ήταν σημαντικό να διατεθούν πόροι για την προμήθεια ελληνικών τίτλων λογισμικών που αφορούν σε διάφορα αντικείμενα του Προγράμματος Σπουδών, να βελτιωθούν οι σχετικές υποδομές (οπτικές ίνες, ασύρματη σύνδεση, μόνιμος τεχνολογικός εξοπλισμός υψηλών προδιαγραφών σε όλες τις αίθουσες διδασκαλίας, κ.ά) ώστε να είναι δυνατή η απρόσκοπτη πρόσβαση και αξιοποίηση διαδικτυακών πηγών. Τέλος, είναι σημαντικό τα μέλη ΔΕΠ να ενθαρρυνθούν για τη μεγαλύτερη αξιοποίηση των ΤΠΕ, γεγονός που προϋποθέτει την ενίσχυση του Τμήματος με εξειδικευμένο τεχνικό προσωπικό.

4.7. Αναλογία διδασκόντων και διδασκομένων και η μεταξύ τους συνεργασία

Από τον Πίνακα 4.7.1. γίνεται φανερό ότι κατά την τελευταία οκταετία, ο αριθμός των μελών ΔΕΠ του Τμήματος αυξήθηκε προοδευτικά μόλις κατά 4 μέλη (περίπου 15%), ενώ ο φοιτητικός πληθυσμός σχεδόν διπλασιάστηκε.

Πίνακας 4.7.1. Εξέλιξη του αριθμού των μελών ΔΕΠ και του συνόλου των φοιτητών του Τμήματος ανά έτος

Έτος	Μέλη ΔΕΠ	Εγγεγραμμένοι φοιτητές σε όλα τα έτη σπουδών
2011-2012	27	1286
2010-2011	27	984
2009-2010	25	953
2008-2009	25	811

2007-2008	24	667
2006-2007	24	626
2005-2006	23	627
2004-2005	23	583

Η κατακόρυφη αύξηση του αριθμού των φοιτητών κατά το ακαδημαϊκό έτος 2008 – 2009 δημιούργησε εκρηκτικές ανάγκες σε διδάσκοντες, χώρους και υποδομές. Για την αντιμετώπιση της κατάστασης χρειάστηκε να προστεθούν επιπλέον μαθήματα επιλογής, ώστε να μην ανατραπεί η φιλοσοφία των μαθημάτων αυτής της κατηγορίας, που προϋποθέτει μικρούς αριθμούς φοιτητών. Επιπλέον, στα υποχρεωτικά μαθήματα, χρειάστηκε να χωριστούν οι φοιτητές σε δύο τμήματα, ώστε ο αριθμός τους σε καθένα από αυτά να μην ξεπερνάει τον απαγορευτικό (για κάθε έννοια πανεπιστημιακού μαθήματος) αριθμό των 150 φοιτητών (που και αυτός, ωστόσο, είναι διπλάσιος από το όριο του 80 που ορίζει ο νέος σχετικός νόμος). Η κατάσταση αυτή οδήγησε στην ανάγκη πρόσληψης διδασκόντων με το ΠΔ 407, ο αριθμός των οποίων, ωστόσο, περιορίστηκε πλέον σε 1 ανά έτος, γεγονός που δημιουργεί αδιέξοδα στην υλοποίηση του Προγράμματος Σπουδών και πιέζει ασφυκτικά για την σοβαρή τροποποίησή του.

Πίνακας 4.7.2. Εξέλιξη του αριθμού των μελών ΔΕΠ και των πρωτοετών φοιτητών του Τμήματος (μετά τις μετεγγραφές) ανά ακαδημαϊκό έτος.

Έτος	Μέλη ΔΕΠ	Πρωτοετείς φοιτητές μετά τις μετεγγραφές
2011-2012	27	348
2010-2011	27	360
2009-2010	25	296
2008-2009	25	282
2007-2008	24	165
2006-2007	24	169
2005-2006	23	166
2004-2005	23	154
2003-2004	23	141

Είναι προφανές ότι η αναλογία διδασκόντων – διδασκομένων που επιβάλει η αριθμητική πραγματικότητα του Τμήματος τα τελευταία χρόνια οδηγεί βαθμιαία στην υποβάθμιση των σπουδών, καθώς σταδιακά οδηγεί στην κατάργηση σημαντικών ποιοτικών χαρακτηριστικών, όπως η εκπόνηση πτυχιακής εργασίας αλλά και στην αδυναμία της αποτελεσματικής ανάπτυξης θεμελιωδών συστατικών στοιχείων του Προγράμματος Σπουδών, όπως είναι η Πρακτική Άσκηση.

Είναι προφανές ότι τα παραπάνω, σε συνδυασμό με τη σχετικά περιορισμένη υλικοτεχνική υποδομή και την έλλειψη χώρων, διαμορφώνουν τις συνθήκες για την εμφάνιση σοβαρών προβλημάτων λειτουργίας και την πλήρη υποβάθμιση των σπουδών σε χρονικό διάστημα μικρότερο των δύο ετών. Επιβάλλεται, λοιπόν, η άμεση λήψη μέτρων σε όλα τα επίπεδα, δηλαδή, η σταδιακή μείωση του αριθμού των εισαγόμενων φοιτητών, η αναλογική αύξηση των θέσεων μελών ΔΕΠ, η επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων, η αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής και η πρόσληψη επικουρικού προσωπικού (μέλη ΕΤΕΠ και ΕΕΠ).

4.8. Σύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα

Από τις ερωτήσεις Π.2.1, Π.3.2, Π.3. του ΑΔΕΜ και τις συζητήσεις με μέλη ΔΕΠ προκύπτουν ορισμένα στοιχεία σχετικά με τον τρόπο που συνδέονται η διδασκαλία με την έρευνα και συγκεκριμένα:

- Ορισμένοι διδάσκοντες εντάσσουν στη διδασκαλία τους την παρουσίαση των μεθόδων έρευνας και συλλογής δεδομένων του γνωστικού πεδίου στο οποίο ανήκει το μάθημα, σε μια προσπάθεια μύησης των φοιτητών στην ερευνητική διαδικασία ή / και στην περιγραφή σημαντικών ερευνών στο πεδίο.
- Κάποιοι από τους διδάσκοντες ζητούν από τους φοιτητές να εργαστούν με επιστημονικά κείμενα σε θέματα που αναπτύσσονται κατά τη διάρκεια του μαθήματος, δίνοντάς τους έτσι πρόσβαση στην αντίστοιχη επιστημονική αρθρογραφία. Μάλιστα, μερικοί διδάσκοντες προχωρούν και στην αξιοποίηση ερευνητικών υλικών / δεδομένων με τους φοιτητές.
- Σε πολλές περιπτώσεις οι ανωτέρω πρακτικές αξιοποίησης της έρευνας κατά την άσκηση του διδακτικού έργου συγκροτούν το υπόβαθρο εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας που κυριαρχεί στο τελευταίο εξάμηνο και περιλαμβάνει το σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη συγγραφή ερευνητικής μελέτης με την εποπτεία μέλους ΔΕΠ.

4.9 & 4.10. Συνεργασία με εκπαιδευτικά κέντρα εσωτερικού και εξωτερικού και με το κοινωνικό σύνολο – κινητικότητα διδακτικού προσωπικού και φοιτητών

Με βάση τις συζητήσεις με μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, διαπιστώνονται τα παρακάτω σε σχέση με το αντικείμενο αυτής της ενότητας:

- Αρκετά μέλη ΔΕΠ συνεχίζουν να συνεργάζονται με διδάσκοντες σε Σχολές και Τμήματα τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού, σε ερευνητικά

προγράμματα, κυρίως, αλλά και σε επίπεδο συμμετοχής σε σεμινάρια, ημερίδες και επιμορφωτικές συναντήσεις, στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, στη συμβολή στη διδασκαλία μαθημάτων του προγράμματος προπτυχιακών αλλά και μεταπτυχιακών σπουδών στα αντίστοιχα Ιδρύματα. Αυτό επιβεβαιώνεται από το πρόγραμμα των αντίστοιχων εκδηλώσεων στο Τμήμα

- Ικανός αριθμός διδασκόντων του Τμήματος ανταποκρίνεται με προθυμία στις προσκλήσεις σχολικών συμβούλων, σχολείων και επιστημονικών φορέων που ασχολούνται με θέματα εκπαίδευσης.
- Προπτυχιακοί αλλά και μεταπτυχιακοί φοιτητές εντάσσονται στις οργανωτικές επιτροπές συνεδρίων και ημερίδων (που πραγματοποιούνται στην Αλεξανδρούπολη αλλά και σε άλλα Πανεπιστήμια), εμπειρία που τους δίνει την ευκαιρία να παρακολουθήσουν μέρος, τουλάχιστον, των εργασιών αυτών των συνεδρίων, να αλληλεπιδράσουν με συμφοιτητές τους από άλλα Πανεπιστήμια, του εσωτερικού ή του εξωτερικού και να αναπτύξουν συνεργασίες και ακόμη και φιλικές σχέσεις μαζί τους (παραδείγμα η συμμετοχή περίπου δέκα προπτυχιακών μας φοιτητών στην ομάδα των helpers στο 33^ο Παγκόσμιο συνέδριο της Κοινότητας για την Ψυχολογία της Μαθηματικής Εκπαίδευσης που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη από 19 – 24 Ιουλίου 2009)
- Το Τμήμα συμμετέχει από το 1998 στο Κοινοτικό Πρόγραμμα για την κινητικότητα των φοιτητών και διδασκόντων ERASMUS, ενώ ήταν το πρώτο στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο που εξέδωσε Οδηγό Σπουδών βασισμένο στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς Ακαδημαϊκών Μονάδων (European Credit Transfer System-ECTS). Παρόλο, ωστόσο, τη συνεχή ενθάρρυνση και τη με κάθε δυνατό τρόπο διευκόλυνση των φοιτητών για συμμετοχή σ' αυτό, ο αριθμός των μετακινούμενων φοιτητών από το Τμήμα προς άλλα Ευρωπαϊκά Τμήματα παραμένει σε χαμηλά επίπεδα.
- Σχετικά χαμηλός παραμένει και ο αριθμός των μελών ΔΕΠ που επισκέπτεται τα ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια στο πλαίσιο του Προγράμματος.

Τα παραπάνω δηλώνουν μια επαρκή αλλά σχετικά περιορισμένη κινητικότητα σε θέματα διδασκαλίας και έρευνας, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, φοιτητών αλλά και μελών ΔΕΠ, η οποία μοιάζει να μην ενισχύεται με το χρόνο, όπως θα αναμενόταν. Οι λόγοι θα πρέπει να αναζητηθούν, ανάμεσα σε άλλα, και στη γενικότερη κρίση, καθώς και στο απόλυτα ασαφές και φοβικό περιβάλλον που

διαμορφώθηκε στην Ανώτατη Εκπαίδευση, εξαιτίας συνεχών προβληματικών επιλογών και άστοχων χειρισμών της κεντρικής διοίκησης σε ζητήματα που αφορούν την Ανώτατη Εκπαίδευση της χώρας.

5. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

5.1. Προαγωγή της έρευνας στο πλαίσιο του Τμήματος

Συνολικά κατατέθηκαν 15 συμπληρωμένα ατομικά δελτία μελών ΔΕΠ για το ακαδημαϊκό έτος 2011-12. Από την ποιοτική μελέτη αυτού, φαίνεται ότι το ερευνητικό έργο που παράγεται στο Τμήμα συνεχίζει να έχει σαφή προσανατολισμό στην εκπαίδευση. Η συντριπτική πλειοψηφία των ερευνών συνεχίζει να σχετίζεται με τις διαδικασίες μάθησης/ διδασκαλίας και των παραγόντων που την επηρεάζουν, τόσο από την πλευρά των μαθητών, όσο και από την πλευρά των εκπαιδευτικών. Υπάρχει βέβαια και ένα μικρό μέρος των ερευνών που κινείται κυρίως στο πλαίσιο καθαρών επιστημών (π.χ. μαθηματικά, βιολογία, κ.λ.π.), αλλά έχει και αυτό προεκτάσεις στην εκπαίδευση. Αν και το ΠΤΔΕ είναι πολυσυλλεκτικό Τμήμα και τα πεδία των δραστηριοτήτων των μελών ΔΕΠ είναι διακριτά, ωστόσο παράλληλα, είναι σε σημαντικό βαθμό και συμπληρωματικά. Έτσι, μπορεί και εξυπηρετείται ο απώτερος στόχος όλων αυτών των ερευνών, που είναι η βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Ακόμη, υπάρχει ένας αξιοσημείωτος αριθμός από ερευνητικές συνεργασίες μεταξύ μελών ΔΕΠ, που ενώ τα αντικείμενά τους δεν φαίνεται από μια πρώτη ματιά να είναι ιδιαίτερα σχετιζόμενα, τελικά αλληλοσυμπληρώνονται και «δένουν» μεταξύ τους, έτσι ώστε να εξυπηρετούν την προαγωγή της έρευνας στο Τμήμα.

5.2. Ερευνητικά προγράμματα και έργα

Το γεγονός που είχε καταγραφεί σε προηγούμενα έτη, δηλαδή, το μεγαλύτερο μέρος των ερευνών που πραγματοποιούνται στο Τμήμα να μην είναι χρηματοδοτούμενα, συνεχίζει να ισχύει αλλά σε μικρότερο βαθμό. Αυτό, όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενες εκθέσεις, οφείλεται κυρίως στην ιδιαιτερότητα των αντικειμένων που υπηρετούνται στο Τμήμα και που σχετίζονται με την εκπαίδευση (και όχι με την παραγωγή συγκεκριμένων υλικών προϊόντων). Έτσι, δεν υπάρχουν συνήθως εξωτερικοί φορείς (βιομηχανίες, εταιρείες, κ.λ.π.) που να φαίνεται να ενδιαφέρονται να χρηματοδοτήσουν κάποια συγκεκριμένη δράση. Ωστόσο, στο ακαδ. έτος 2011-12 φαίνεται ότι ένας αρκετά σημαντικός αριθμός μελών ΔΕΠ (σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια) εξασφάλισε χρηματοδότηση από διάφορους φορείς. Συγκεκριμένα, τα 9 από τα 15 μέλη ΔΕΠ που κατέθεσαν τα σχετικά δελτία, δηλώνουν συμμετοχή σε συνολικά 11 προγράμματα, τα οποία έχουν χρηματοδότηση κυρίως από

την Ευρωπαϊκή ένωση, το Υπουργείο Παιδείας και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (ανεξάρτητα ή σε συγχρηματοδότηση), όπως π.χ. ΘΑΛΗΣ - ΕΣΠΑ, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση κ.λ.π., αλλά και από άλλους φορείς, όπως το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ή το Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών. Σε πολλά από τα προγράμματα αυτά εμπλέκονται και άλλα πανεπιστήμια της Ελλάδας (π.χ. ΕΚΠΑ, Πανεπιστήμιο Κρήτης) ή του εξωτερικού (από Η.Π.Α., Σουηδία, Νορβηγία, Αυστρία, Γερμανία, Ελβετία, Κύπρο και Τουρκία). Στα προγράμματα αυτά, το Τμήμα συμβάλει κυρίως στο πλαίσιο συγκεκριμένων ερευνητικών πεδίων/δράσεων, ενώ συνήθως την κεντρική επιστημονική ευθύνη των προγραμμάτων αυτών έχει κάποιο άλλο Τμήμα ή φορέας. Έτσι, από το σύνολο των έργων που προαναφέρθηκαν, μόνο σε 1 πρόγραμμα, ένα μέλος ΔΕΠ του Τμήματος έχει την Επιστημονική Υπευθυνότητα του έργου, ενώ σε 5 ακόμη προγράμματα, 4 μέλη ΔΕΠ αναφέρονται αντίστοιχα ως «Επιστημονικά Υπεύθυνος για υποέργο» και 1 ως «Επιστημονικά Υπεύθυνος για την Ελλάδα». Αντίθετα στις υπόλοιπες περιπτώσεις προγραμμάτων, τα μέλη ΔΕΠ αναφέρονται ως «Επιστημονικός Συνεργάτης». Γενικότερα, αν και είναι αρκετά δύσκολο για τα δεδομένα και τα χαρακτηριστικά του Τμήματος να υπάρξουν περισσότερες συμμετοχές σε αντίστοιχα προγράμματα με Επιστημονική Υπευθυνότητα του Τμήματος, θα μπορούσε να γίνει αυτό αν η πολιτεία χρηματοδοτούσε αντίστοιχα περισσότερο την έρευνα στο χώρο της εκπαίδευσης.

5.3. Ερευνητικές υποδομές

Σε ερευνητικές υποδομές αναφέρονται τα μέλη ΔΕΠ που η δραστηριότητά τους έχει ενταχθεί στα πλαίσια κάποιου εργαστηρίου. Ωστόσο, λόγω της ιδιαιτερότητας των χαρακτηριστικών του Τμήματος (πολυσυλλεκτικότητα, συνύπαρξη ανθρωπιστικών/ παιδαγωγικών/ θετικών επιστημών, προσανατολισμός στην εκπαίδευση, κ.λ.π.), οι χώροι και οι εξοπλισμοί των εργαστηρίων ποικίλουν ως προς τις ανάγκες τους. Έτσι, από τα 6 μέλη ΔΕΠ που κατέθεσαν στα δελτία τους τη χρήση εργαστηρίων, τα 4 επισημαίνουν σημαντικές ελλείψεις σε χώρους και υποδομή. Όπως έχει επισημανθεί και σε προηγούμενη έκθεση, η μεγάλη αύξηση των φοιτητών τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργήσει αντίστοιχα μεγάλο πρόβλημα λειτουργίας των εργαστηρίων, κάτι που έχει αντίκτυπο και στην έρευνα. Το πρόβλημα φαίνεται να είναι ιδιαίτερα σοβαρό στα εργαστήρια που σχετίζονται με τις Θετικές επιστήμες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν ισχύει σε σημαντικό βαθμό και στις υπόλοιπες περιπτώσεις εργαστηρίων. Η έρευνα διεξάγεται αναγκαστικά στους ίδιους χώρους που ασκούνται οι φοιτητές, ενώ τα

αναλώσιμα (π.χ. τα αντιδραστήρια ή τα σκεύη για τις θετικές επιστήμες) είναι ανεπαρκή και μειώνουν τους ρυθμούς παραγωγής της σχετικής έρευνας. Επιπλέον, στις 5 από τις 6 περιπτώσεις μελών ΔΕΠ που έχουν αναφερθεί στη χρήση εργαστηρίων επισημαίνεται το μεγάλο πρόβλημα που υπάρχει από την έλλειψη επικουρικού προσωπικού. Τα ίδια τα μέλη ΔΕΠ φαίνεται να έχουν πολλαπλούς ρόλους στα εργαστήρια που εργάζονται.

Δυστυχώς, αν και το πρόβλημα είναι ήδη τεράστιο, αυτό επιτείνεται με τους αυξανόμενους ρυθμούς εισαγωγής φοιτητών στα Παιδαγωγικά Τμήματα. Λύση μπορούν να δώσουν μόνο νέες εργαστηριακές αίθουσες που να είναι επαρκείς για όλα τα αντικείμενα που θεραπεύονται στο Τμήμα, η επαρκής χρηματοδότηση για τις αντίστοιχες υποδομές, ενώ θα πρέπει να προβλεφθεί και αντίστοιχο επικουρικό προσωπικό για να μπορούν να καλύπτονται, τόσο οι ανάγκες των εργαστηριακών μαθημάτων των φοιτητών, όσο και αυτές των ερευνών των μελών ΔΕΠ.

5.4. Ερευνητικές δημοσιεύσεις

Όπως έχει επισημανθεί και σε προηγούμενη έκθεση, ο πίνακας 11-9 του πρότυπου σχήματος της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης της Α.ΔΙ.Π. τροποποιήθηκε στην μορφή του πίνακα 5.1 που ακολουθεί, με βάση σχετική απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος και λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά σε σχέση με την πραγματοποιούμενη στο Τμήμα έρευνα.

Πίνακας 5.1. Επιστημονικές δημοσιεύσεις

	Βιβλία/μονογραφίες		Επιστημονικά περιοδικά με κριτές		Επιστημονικά περιοδικά χωρίς κριτές		Πρακτικά συνεδρίων με κριτές			Πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές			Κεφάλαια/άρθρα σε βιβλία/ συλλογικούς τόμους			Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) χωρίς πρακτικά			Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (χωρίς κριτές) χωρίς πρακτικά			Εκπαιδευτικό υλικό	Άλλα
	οίκους εξωτερικού	οίκους εσωτερικού	Διεθνή	Εθνικά	Διεθνή	Εθνικά	Διεθνή	Εθνικά	διεθνή Συμμετοχή	Διεθνή	Εθνικά	διεθνή Συμμετοχή	οίκους εξωτερικού	οίκους εσωτερικού	Διεθνή	Εθνικά	διεθνή Συμμετοχή	Διεθνή	Εθνικά	διεθνή Συμμετοχή			
2011-12	1	2	20	9			18	6	2		2		2	4	6	8		2			1	13	

Όπως φαίνεται και στον παραπάνω πίνακα, η διάχυση των αποτελεσμάτων των ερευνών που πραγματοποιούνται στο Τμήμα γίνεται με διάφορους τρόπους, οι οποίοι ποικίλλουν σε αρκετό βαθμό ανά έτος αλλά και ανά μέλος ΔΕΠ. Από τη μελέτη των

δελτίων των μελών ΔΕΠ διαφαίνεται ακόμη μια αξιόλογη συνέπεια ορισμένων μελών ως προς την κατεύθυνση των δημοσιεύσεών τους (π.χ. περισσότερο σε διεθνή περιοδικά ή περισσότερο σε βιβλία κ.λ.π.). Ωστόσο, επειδή στο χώρο της εκπαίδευσης, αλλά και των όμορων χώρων που σχετίζονται με αυτήν, τα διεθνή επιστημονικά περιοδικά είναι αρκετά περιορισμένα στον αριθμό (αλλά και όσα κυκλοφορούν παρουσιάζουν γενικότερα περιορισμένο δείκτη αναγνωσιμότητας), αντίστοιχα οι δημοσιεύσεις σε τέτοια περιοδικά παρουσιάζονται περιορισμένες. Ας σημειωθεί ότι ο χώρος αυτός έχει αναπτυχθεί ως προς τη διάχυση ερευνητικών αποτελεσμάτων (με όρους αναγνωρίσιμων εν γένει χαρακτηριστικών των αντίστοιχων δημοσιεύσεων) μόνο τα τελευταία χρόνια (για τα περισσότερα επιμέρους πεδία μετράει περίπου 35 χρόνια) και δεν έχει την παράδοση, την ιστορία, αλλά και την οργάνωση άλλων ερευνητικών χώρων. Ωστόσο, υπάρχει σημαντική διάχυση αποτελεσμάτων μέσω συνεδρίων και ημερίδων που πραγματοποιούνται είτε διεθνώς, είτε στον Ελλαδικό χώρο, ενώ ένα μέρος των αποτελεσμάτων αποτυπώνεται σε βιβλία, μονογραφίες και άλλα δημοσιεύματα. Αν και συνολικά το έργο των μελών ΔΕΠ του Τμήματος (που κατέθεσαν δελτία) δεν φαίνεται από μια πρώτη ανάγνωση να έχει τον όγκο άλλων ενδεχομένως ερευνητικών περιοχών (Θετικές επιστήμες, Ιατρική, κ.λ.π.), τέτοιου είδους συγκρίσεις δεν θα ήταν εύστοχο να γίνουν, εξαιτίας των ιδιομορφιών του χώρου της εκπαίδευσης που ήδη αναφέρθηκαν.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο τρόπος διάχυσης των αποτελεσμάτων μέσω ημερίδων και συνεδρίων είναι σημαντικός όταν πρόκειται για θέματα εκπαίδευσης, αφού βοηθάει στην πληροφόρηση και εμπλοκή των μαχόμενων εκπαιδευτικών. Από την άλλη, η δυναμική που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια στο χώρο της έρευνας στην εκπαίδευση είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει σε μεγαλύτερους αριθμούς διεθνών δημοσιεύσεων στο μέλλον.

5.5. Αναγνώριση της έρευνας από τρίτους

Άμεση συνέπεια των όσων ήδη αναφέρθηκαν για τις ιδιαιτερότητες του χώρου της εκπαίδευσης ως προς την παραγωγή έρευνας, είναι και ο περιορισμένος αριθμός ετεροαναφορών που έχουν τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Στον παρακάτω πίνακα, ο οποίος έχει επίσης τροποποιηθεί με βάση σχετική απόφαση της Γενικής συνέλευσης του Τμήματος, παρουσιάζονται συγκεντρωτικά αποτελέσματα σχετικά με την αναγνώριση του έργου των μελών ΔΕΠ.

Πίνακας 5.2. Αναγνώριση του ερευνητικού έργου

	Ετεροαναφορές					Κριτής εργασιών σε επιστημονικά περιοδικά		Κριτής εργασιών σε επιστημονικά συνέδρια		συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών		Βιβλιοκρισίες		Συμμετοχές σε επιστημονικές επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων		Προσκλήσεις για διαλέξεις σε συνέδρια		Επιστημονικά ευρεσιτεχνία		Βραβεία		Τμηματικοί τίτλοι		Άλλο		
	Σε άρθρα σε διεθνή περιοδικά	Σε άρθρα σε εθνικά περιοδικά	Σε εκδόσεις οίκων εξωτερικού	Σε εκδόσεις οίκων εσωτερικού	Σε ομοσπονδία	Διεθνή περιοδικά	Εθνικά περιοδικά	Διεθνή συνέδρια	Εθνικά συνέδρια	Εθνικά συνέδρια με διεθνή συμμετοχή	Εθνικά περιοδικά	Διεθνή περιοδικά	Εθνικά συνέδρια	Διεθνή συνέδρια	Εθνικά συνέδρια με διεθνή συμμετοχή	Εθνικά	Διεθνή	Εθνικά με διεθνή συμμετοχή								
2011-12	225	1	11	19	21	16	8	4	2	5	5	2	2	3	3	4	1	1								

Ο περιορισμένος αριθμός δημοσιεύσεων σε διεθνή περιοδικά, αντίστοιχα περιορίζει και τον αριθμό των ετεροαναφορών. Ωστόσο, ο αριθμός αυτός δεν είναι ευκαταφρόνητος, ενώ υπάρχει και ένας αριθμός ετεροαναφορών στον Ελληνικό χώρο (με βάση τα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν). Ας σημειωθεί όμως, ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, η ανάγνωση των αναφορών μελών ΔΕΠ δεν ήταν σαφής ή δεν μπορούσε να είναι επαρκής. Για παράδειγμα, μπορεί να υπήρχε αποτύπωση του δημοσιεύματος όπου αναφερόταν κάποιο μέλος ΔΕΠ, χωρίς όμως να είναι σαφές το έργο του συγκεκριμένου μέλους ΔΕΠ που αναφέρεται. Έτσι, δεν είναι εύκολη μια παραπέρα ανάγνωση και επεξεργασία των στοιχείων αυτών. Όμως, η αναγνώριση του ερευνητικού έργου ενισχύεται και από τον αριθμό των περιοδικών ή συνεδρίων στα οποία τα μέλη ΔΕΠ παρουσιάζονται ως κριτές ή μέλη της επιστημονική ή συντακτικής επιτροπής, ελληνικά και διεθνή. Με δεδομένο μάλιστα, τον πολύ περιορισμένο αριθμό των επιστημονικών περιοδικών που κυκλοφορούν στο διεθνή χώρο, ο αριθμός των διεθνών περιοδικών στα οποία εμφανίζονται με αυτές τις ιδιότητες τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος δεν θα χαρακτηριζόταν μικρός.

5.6. Ερευνητικές συνεργασίες του Τμήματος

Από τα στοιχεία που κατατέθηκαν, φαίνεται ότι τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος διατηρούν συνεργασίες σε αξιόλογο βαθμό, τόσο με συναφή Τμήματα του εσωτερικού,

όσο και του εξωτερικού. Αν και αρκετά μέλη ΔΕΠ δεν αναφέρονται διεξοδικά στις συνεργασίες αυτές, από το σύνολο των δημοσιεύσεών τους φαίνεται να υπάρχουν συνεργασίες με άλλα πανεπιστήμια του εσωτερικού, αλλά και με πανεπιστήμια της Αγγλίας, της Αμερικής, της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Τουρκίας και της Κύπρου. Οι συνεργασίες αυτές φαίνεται και από προηγούμενα δελτία να είναι αρκετά σταθερές τα τελευταία χρόνια. Μερικές από τις συνεργασίες του εσωτερικού που αναφέρονται με σαφήνεια, αφορούν το Τμήμα Βιολογίας του Α.Π.Θ., το Τμήμα Χημείας του ΑΠΘ, το ΠΤΔΕ του ΑΠΘ, το Τμήμα Βιολογίας του ΕΚΠΑ, το Τμήμα Παρευξινίων Χωρών του ΔΠΘ, την ΑΣΠΑΙΤΕ, το Ινστιτούτο Θαλάσσιας Βιολογίας Κρήτης και το Ελληνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών. Από τις συνεργασίες του εξωτερικού, αναφέρονται το Πανεπιστήμιο του Durham, School of Education, το Justus Liebig University, Giessen, το Dokuz Eylul University, Izmir, το Centre for Estuarine and Coastal Ecology, Yerseke, το Indian Institute of Technology Bombay, Powai, Mumbai, το University of Illinois Urbana-Champaign, το University of Cassino, Italy και το Linneaus University of Sweden.

5.7. Συμμετοχή των φοιτητών στην έρευνα

Η συμμετοχή των προπτυχιακών φοιτητών στη διαδικασία της έρευνας είναι γενικά περιορισμένη (αναφέρονται στο σύνολο των δελτίων περί τους 20 προπτυχιακούς φοιτητές), ενώ η συμμετοχή των μεταπτυχιακών (για τη λήψη μεταπτυχιακού διπλώματος) έχει σημαντικά μειωθεί εξαιτίας της παύσης λειτουργίας του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών κατά το συγκεκριμένο ακαδημαϊκό έτος. Οι προπτυχιακοί φοιτητές εμπλέκονται συνήθως μέσω των πτυχιακών τους εργασιών. Αν και είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ο αριθμός των πτυχιακών εργασιών που συνέβαλλαν σε μια δημοσίευση, μέλη ΔΕΠ (σε προφορικές συζητήσεις) αναφέρουν τέτοιες περιπτώσεις, οι οποίες όμως αφορούν κυρίως δημοσιεύσεις σε πρακτικά ημερίδων ή συνεδρίων και λιγότερο σε επιστημονικά περιοδικά (κυρίως ελληνικά).

Λίγο μεγαλύτερη (αριθμητά) συμμετοχή στην έρευνα σε σχέση με τους προπτυχιακούς φοιτητές, φαίνεται να έχουν οι υποψήφιοι διδάκτορες (συμπεριλαμβανομένων και λίγων μεταπτυχιακών φοιτητών κατά την ολοκλήρωση των σπουδών τους). Στο σύνολο των δελτίων που κατατέθηκαν, αναφέρονται 25 άτομα, κυρίως υποψήφιοι διδάκτορες, να έχουν συμμετοχή στην παραγωγή έρευνας μέσω των διατριβών τους κατά το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Ο αριθμός αυτός, αν και

κρίνεται πάλι περιορισμένος, είναι όμως σαφώς αυξημένος σε σχέση με το παρελθόν. Ακόμη, αρκετά μέλη ΔΕΠ (σε προφορικές συζητήσεις) αναφέρουν τη σημαντική συμβολή των υποψηφίων διδασκόντων στη διάχυση των αντίστοιχων αποτελεσμάτων με δημοσιεύσεις, τόσο σε Ελληνικά όσο και σε Διεθνή περιοδικά.